

TALE

Lukket samråd (J - L) om Østre Landsrets dom i sag om førtidspension d. 21. juni kl. 14.10 – 15.10.

12. juni 2023

J.nr. 2023 - 4390

CAP
Lukas Valentin

Samrådsspørgsmål J, stillet af Victoria Velasquez (EL)

Østre Landsret har for nyligt fældet dom i en sag, hvor en borger havde lagt sag an mod Ankestyrelsen for at give kommunen medhold i dens afgørelse om, at den respektive borger ikke kunne få tilkendt førtidspension. Kommunen og Ankestyrelsen vurderer, at borgeren skal deltage i aktivering på trods af, at der foreligger lægelig dokumentation for, at borgeren lider af PTSD og selvmordstanker, som ifølge læger kan forværres ved deltagelse i aktivering. Vil ministeren kommentere på, hvad udfaldet af dommen siger om den måde, hvorpå kommunerne behandler sager, hvor borgeren er dokumenteret meget syg? Anerkender ministeren, at dommen og Ankestyrelsens afgørelse er udtryk for, at reglerne bør laves om? Det bemærkes, at dommen fra Østre Landsret endnu ikke er offentliggjort. Der henvises imidlertid ikke til indholdet i dommen, men til det principielle i, at Ankestyrelsen frikendes på trods af, at kommunens afgørelse var i uoverensstemmelse med lægelige udtalelser.

Samrådsspørgsmål K, stillet af Victoria Velasquez (EL)

På kritik af kommunernes behandling af sager om aktivering af syge borgere, har både den tidligere og den nuværende minister understreget, at kommunerne ikke må igangsætte indsatser, der kan forværre borgerens helbred. Mener ministeren ikke, at sager som den fra Østre Landsret – blandt mange andre sager – vidner om en konflikt mellem lovens intention om, at beskæftigelsesindsatser ikke må forværre borgerens helbred og kommunernes praksis, hvor det gang på gang dokumenteres, at indsatser iværksættes på trods af lægelige vurderinger om at det kan forværre borgerens helbred? Og anerkender ministeren, at kommunerne har meget stort råderum ift. hvordan og hvilke lægefaglige oplysninger, der lægges til grund for behandlingen af sager om f.eks. førtidspension?

Samrådsspørgsmål L, stillet af Victoria Velasquez (EL)

Vil ministeren være med til at skærpe kommunernes forståelse af udsagnet om, at helbredet ikke må forværres ved deltagelse i beskæftigelsesindsatser, eksempelvis ved at indarbejde det i selve lovteksten? Eller har ministeren andre forslag til, hvordan det over for kommunernes kan skærpes, at syge borgere ikke skal udsættes for aktiviteter, der gør dem sygere?

[Indledning]

Tak til Victoria Velásquez for igen at have indkaldt til samråd. Og tak for at skabe et fortroligt rum. Jeg kan dog ikke kommentere på enkeltsager.

Samrådsspørgsmålene handler om helt centrale spørgsmål i beskæftigelsesindsatsen: om borgernes retssikkerhed, om den beskæftigelsesrettede indsats tager nødvendige hensyn til syge borgere, og hvordan vi indretter beskæftigelsesindsatsen for syge borgere. Det er alle vigtige spørgsmål.

Jeg vil besvare spørgsmål J og K samlet – hvor der spørges ind til gældende regler og praksis med afsæt i en konkret sag fra Østre Landsret. Derefter vil jeg besvare spørgsmål L, hvor der spørges til, hvilke initiativer regeringen vil tage på området.

Jeg svarer derfor på spørgsmålene med afsæt i de problemstillinger, der er på spil i sagerne.

Jeg vil gerne understrege, at jeg finder det dybt ulykkeligt, når der er borgere som oplever, at kommunen ikke tager tilstrækkeligt hensyn til deres helbredsmæssige situation.

Der er lavet mange regler på området, som skal sikre, at beskæftigelsesrettede indsatser *aldrig* må gå ud over borgerens helbred. Men samtidig har vi

set alt for mange enkeltsager, som spørgeren henviser til, som viser, at reglerne ikke altid fungerer i praksis.

[Regler om førtidspension og fleksjob]

Det er sådan set gode intentioner, der ligger bag de gældende regler. Borgere i det danske velfærdssystem har ret til en række forskellige ydelser, hvis man ikke kan forsørge sig selv.

Ydelserne er behovsbestemte, og den enkelte borger skal derfor visiteres til dem. Det er et helt centralt princip i vores ydelsessystem. Det synes jeg er klogt.

Samtidig er intentionen med reglerne, at flest muligt får hjælp til at kunne blive en del af arbejdsmarkedet, og at færrest muligt henvises til passiv forsørgelse.

Det er en svær balancegang, for vi skal selvfølgelig også sikre, at der tilkendes førtidspension, når der ikke er andre muligheder.

Inden en borger kan blive tildelt en førtidspension, skal der foretages en grundig afklaring af borgers arbejdsevne og udviklingsmuligheder.

Og her er vi inde ved kernen i problemstillingen – kommunerne skal hjælpe borgeren til at udvikle

sin arbejdsevne, bl.a. gennem beskæftigelsesrettede indsatser – men kun hvis borgerens helbreds-mæssige tilstand tillader det.

[Regelændring i 2018]

Forligskredsen bag reformen af førtidspension og fleksjob har tidligere ændret reglerne for tilkendelse af førtidspension, fordi der var opstået en for stram praksis om, at kommunerne altid skulle iværksætte et ressourceforløb, hvis det *ikke kunne udelukkes*, at arbejdsevnen kunne udvikles gennem et ressourceforløb. Det er en ret stram måde at gøre det på.

Hvis kommunen ligefrem skal kunne dokumentere, at noget ikke kan lade sig gøre, så lægger det op til, at kommunerne skal gå meget langt i at afprøve forskellige indsatser, hvilket kan ende med at gå ud over borgerne.

Derfor blev reglerne i 2018 ændret, således at et ressourceforløb er relevant, når der er et realistisk udviklingsperspektiv i forhold til arbejdsevnen.

Ændringen af reglerne er dermed en erkendelse af, at reglerne simpelthen ikke var hensigtsmæssige – særligt ikke for de borgere, der har komplekse problemer.

[Ressourceforløb]

Forudsætningen for at visitere til et ressourceforløb er altså, at der er et realistisk udviklingsperspektiv – herunder at indsatsen og forløbet ikke går ud over borgerens helbred.

Det er i den sammenhæng vigtigt at understrege, at indholdet i et ressourceforløb kan bestå af meget andet end virksomhedsrettede indsatser.

Borgere med komplekse problemer kan fx visiteres til et skånsomt, tværfagligt og helhedsorienteret ressourceforløb, hvor der i første omgang er fokus på at håndtere sociale eller sundhedsmæssige udfordringer med hensyn til borgerens helbred.

Nogle mennesker har alvorlige helbredsmæssige udfordringer i lang tid, uden at tilstanden nødvendigvis er varig. Derfor kan det give god mening at iværksætte et ressourceforløb med fokus på at afhjælpe sociale eller sundhedsmæssige udfordringer først.

[Konflikt mellem praksis og lovgivning]

Udover reglerne for visitation til ressourceforløb, så gælder der en række andre regler, som skal sikre at beskæftigelsesindsatsen ikke må gå ud over borgerens helbred.

Alligevel må man sige, at de mange enkeltsager på området vidner om, at kommunernes sagsbehandling ikke altid sker i overensstemmelse med lovgivningens intentioner. Det vil jeg gerne vedkende mig.

Det var jo også baggrunden for, at den tidligere beskæftigelsesminister i juni 2022 sendte et brev til alle landets borgmestre med en meget klar besked om, at kommunerne skal tage særlige hensyn, når det gælder syge borgere. Vedlagt henvendelsen var en udførlig oversigt over de forskellige regler i beskæftigelseslovgivningen, som er indført lige præcis for at sikre dette.

Her fremgår det bl.a., at fra 1. januar 2022 har borgere i ressourceforløb ret til at få en sundhedskordinator inddraget i deres sag, hvis de modtager et beskæftigelsesrettet tilbud, som de ikke er trygge ved, fordi det ikke tager hensyn til deres helbred. Jobcentret skal derefter vurdere, om det er nødvendigt at tilpasse tilbuddet.

Det er derfor helt afgørende for borgerne og deres retssikkerhed, at kommunerne iagttager de regler, der netop skal sikre, at der tages særligt hensyn til borgernes helbredstilstand.

Jeg tror ikke man kan undgå diskussioner om, hvorvidt kommunerne tager tilstrækkelige hensyn.

Det er trods alt kommunernes pligt at sikre, at sager på beskæftigelsesområdet er tilstrækkeligt oplyst, inden kommunen træffer afgørelse. Vi undgår aldrig de diskussioner.

Det betyder også, at kommunerne skal sikre, at der er den nødvendige dokumentation på sagen. Kommunen er ikke bundet af de vurderinger, som kommer fx fra borgerens egen læge eller speciallæge. Kommunen skal lave sin egen vurdering på baggrund af al dokumentation i sagen.

Jeg vil derfor gerne en sætte tyk streg under, at en kommune *aldrig* kan tilsidesætte en lægefaglig vurdering af borgerens helbred. Det er et suverænt lægefagligt anliggende.

[Svar på spørgsmål L]

Jeg vil derfor nu besvare spørgsmål L, hvor der spørges til, om jeg vil skærpe reglerne eller kommunernes forståelse af reglerne.

Nu har vi gennem mange år forsøgt at løse problemerne ved at komme med flere regler, flere undtagelser eller skærpe eksisterende regler – uden at det reelt er lykkedes. Jeg mener, at vi skal grundlæggende nytænke beskæftigelsesindsatsen.

[Beskæftigelsesreform]

Som det fremgår af regeringsgrundlaget, lægger

regeringen op til en grundlæggende reform af hele beskæftigelsesindsatsen.

Det sker bl.a. med henvisning til, at vi stadig ser for mange eksempler på, at folk kommer i klemme. Der er et behov for at gå grundigt til værks og lave en gennemgribende reform af hele beskæftigelsesindsatsen, så vi fremover får et mere værdigt system. Det har vi konstateret flere gange.

Der vil især være et stort fokus på at fjerne rigide proceskrav, således at der i stedet er tid til og fokus på at møde borgere i øjenhøjde.

Derfor har vi nedsat en ekspertgruppe, der skal se på et nyt beskæftigelsessystem.

Regeringen har også en klar ambition om, at de allermest udsatte skal helt ud af jobcentrene.

I stedet skal de have en bred socialfagligt funderet indsats, der tager afsæt i det enkelte menneskes behov.

Jeg vil også gerne nævne, at regeringen derudover vil afdække, om reglerne i sygedagpengesystemet virker efter hensigten, så meget alvorligt syge netop ikke udsættes for arbejdsprøvning. Det skal en kritisk gennemgang af sygedagpengeområdet bl.a. medvirke til.

[Afslutning]

Jeg mener, at regeringen på mange måder deler spørgernes ønske om ændringer på området og problemets kerne

Når jeg besøger jobcentre, beskriver medarbejdere i detaljer, hvor lidt frihed de har til at møde mennesket, der sidder over for dem.

Vi har lavet en så kompleks lovgivning, hvor mennesker mødes af et system med alle de her regler, der tager tid væk fra kerneopgaven. Et system, hvor der er meget lidt frihed til at møde mennesket ud fra deres præmisser.

Jeg mener ikke, at løsningen ligger i endnu en skærpelse af reglerne.

I stedet mener jeg, at løsningen ligger i en grundlæggende sanering af beskæftigelsessystemet, så vi kan få ryddet ud i unødvendige aktiveringer og tilføre mere værdighed til sagsbehandlingen.

Det bliver ikke let, men vi skylder borgerne at påtage opgaven.

Tak for ordet.